

**Aktualizacja Wieloletniego Planu Strategicznego dotyczącego
Dolnośląskiego Partnerstwa ds. Wody (DPW) na terenie
powiatu świdnickiego**

Opracowanie:
dr inż. Marcin Wdowikowski

Wrocław, grudzień 2025 r.

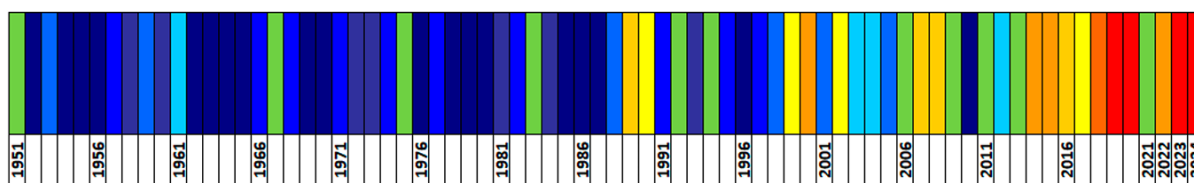
Spis treści:

1. Wprowadzenie.....	3
2. Stan wyjściowy i plany na lata 2021-2026: perspektywa Lokalnego Partnerstwa Wodnego	5
3. Stan wdrożenia planów i finansowanie (2021-2025)	9
4. Obecne plany i dostępne narzędzia (stan na listopad 2025)	12
5. Rekomendacje dalszych działań.....	16
6. Wykorzystane materiały	25

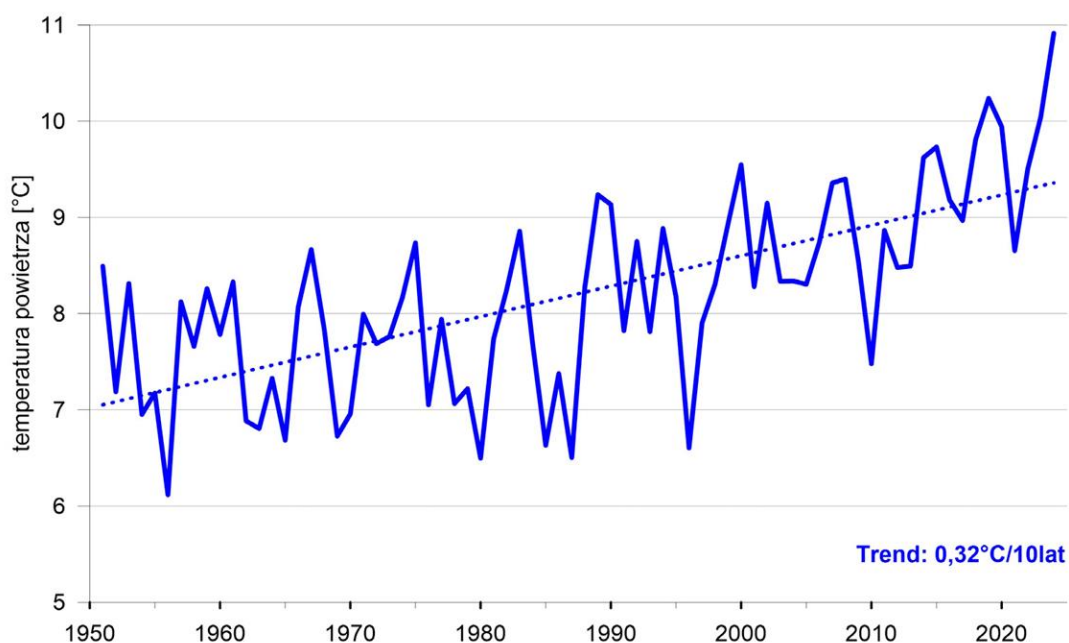
Material opracowany w ramach przedsięwzięcia pn. „Aktywizacja mieszkańców obszarów wiejskich przez Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego z siedzibą we Wrocławiu, na rzecz działań w poprawę gospodarki wodnej na terenie województwa dolnośląskiego” w ramach umowy o objęcie przedsięwzięcia wsparciem bezzwrotnym w części pożyczkowej z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) NR 6/2025/DNI z dnia 22.05.2025 r.

1. Wprowadzenie

Aktualizacja planów strategicznych lokalnych partnerstw wodnych (LPW) na terenie powiatu świdnickiego odbywa się w warunkach utrzymującej się presji klimatycznej i hydrologicznej. Według ostatniego raportu zmian klimatycznych, sporządzonego w oparciu państwowy monitoring meteorologicznego i klimatycznego obejmującego okres 1951-2024, prowadzonego przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy (IMGW-PIB), w Polsce utrzymuje się rosnąca tendencja wzrostu średniej temperatury powietrza. Jak podają autorzy raportu, szczególnie widoczne ocieplenie odnotowywane jest w ostatnich dziesięcioleciach. W okresie 2015-2024 jedynie rok 2021 został zaklasyfikowany jako termicznie normalny. Pozostałe lata charakteryzowały się dodatnim odchyleniem od normy: rok 2017 został sklasyfikowany jako lekko ciepły, 2016 jako ciepły, lata 2015 oraz 2022 jako bardzo ciepłe, natomiast lata 2019, 2020, 2023 i 2024 jako ekstremalnie ciepłe (rys 1. i 2.) [1].

Rysunek 1. Anomalie średniej temperatury powietrza w Polsce (im bardziej czerwona barwa tym większe odchylenia wartości rocznej ponad średnią wieloletnią oraz im bardziej niebieska barwa tym większe odchylenia wartości rocznej poniżej średnią wieloletnią) [1]

Rysunek 2. Dynamika zmian średniej rocznej temperatury powietrza w Polsce w latach 1951–2024 [1]

Co warto zaznaczyć, średnie wartości temperatury powietrza w poszczególnych dekadach okresu 1951-2020 zawierają się między 7,4 °C (dokładniej 7,43 stopnia w dekadzie 1961-1970) a 9,3 °C (dokładniej 9,33 stopnia w ostatniej dekadzie 2011-2020). Dane w tabeli 1 ilustrują postępujący wzrost temperatury powietrza z dekady na dekadę. Podobnie wygląda sytuacja pod kątem analizy średnich wartości dla okresów 30-letnich (tzw. normalnych okresów klimatologicznych). Niewątpliwym wzrost wartości temperatury powietrza od 7,55 °C w okresie 1951-1980 aż do 8,73 °C dla ostatniego okresu

30-letniego, tj. 1991-2020 oznacza również wzrost w ujęciu norm 30-letnich o 1,2 stopnia. Przyjmując najbardziej aktualne dane meteorologiczne dla nietypowego w opisie klimatologicznym okresu 30-letniego, 1995-2024, średnia wieloletnia wartość temperatury powietrza w Polsce wynosi 8,93 °C, co oznacza, że jest to najcieplejsze 30-lecie od 1951 roku [1].

Tabela 1. Średnie wartości temperatury powietrza w poszczególnych dekadach okresu 1951-2020 oraz okresów 30-letnich

Dekada	Średnia temperatura powietrza [°C]		Okres normalny*/ostatnie 30-lecie
1951-1960	7,61	-	-
1961-1970	7,43	-	-
1971-1980	7,61	7,55	1951-1980
1981-1990	7,97	7,67	1961-1990
1991-2000	8,27	7,95	1971-2000
2001-2010	8,59	8,28	1981-2010
2011-2020	9,33	8,73	1971-2020
2015-2024	9,70	8,93	1995-2024

*norma klimatologiczna

Obserwowane w ostatnich latach nasilenie zjawisk ekstremalnych, takich jak długotrwałe susze rolnicze i hydrologiczne, przeplatane gwałtownymi opadami nawałnymi, zmusza do rewizji dotychczasowego podejścia do gospodarki wodnej. Zjawiska te, zidentyfikowane zarówno w lokalnych diagnozach, jak i ogólnokrajowych dokumentach strategicznych, prowadzą do degradacji zasobów wodnych, strat w rolnictwie oraz zwiększają ryzyko powodzi błyskawicznych, zwłaszcza na obszarach o postępującej urbanizacji [2, 3]. We wrześniu 2024 na terenie południowej i południowo-zachodniej części województwa wystąpiła katastrofalna powódź typu opadowego, podczas której w wielu miejscach zostały przekroczone dotychczasowe rekordy wartości przepływów maksymalnych, co przyczyniło się do wywołania dotkliwych strat w infrastrukturze miejskiej, wiejskiej, a także w zakresie pól i upraw [4, 5].

Niniejszy dokument stanowi syntetyczne podsumowanie działań retencyjnych na terenie powiatu świdnickiego w okresie od 2021 do listopada 2025 roku. Celem analizy jest ocena ewolucji planowania i wdrażania działań, od inicjatyw lokalnych, sformułowanych w ramach Lokalnego Partnerstwa ds. Wody na początku tego okresu, po zaawansowane, ogólnokrajowe i wojewódzkie narzędzia analityczne dostępne w roku 2025. Podstawę merytoryczną stanowią kluczowe dokumenty planistyczne: krajowy Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS) z 2021 roku, Wieloletni Plan Strategiczny Dolnośląskiego Partnerstwa ds. Wody dla powiatu świdnickiego, plany ograniczania zagrożenia powodziowego, a także metodyka opracowania Dolnośląskiej Polityki Wodnej, która definiuje obecny, najnowocześniejszy stan wiedzy i technologii w zakresie analizy potencjału retencyjnego. Dokument ten ma na celu dostarczenie informacji o działaniach, źródłach danych i narzędzi, a także rekomendacji niezbędnych do skutecznego dostosowania przyszłych przedsięwzięć i zamierzeń inwestycyjnych do dynamicznie zmieniających się warunków środowiskowych i klimatycznych.

2. Stan wyjściowy i plany na lata 2021-2026: perspektywa Lokalnego Partnerstwa Wodnego

Rok 2021 stanowił kluczowy moment dla formalizacji działań na rzecz zrównoważonej gospodarki wodnej w powiecie świdnickim. Impulsem do zintegrowanego podejścia było utworzenie Dolnośląskiego Partnerstwa ds. Wody (DPW), koordynowanego przez Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego. Inicjatywa ta, oparta na pilotażu z 2020 roku, miała na celu aktywizację i integrację środowisk lokalnych, diagnozę problemów oraz wypracowanie wspólnych rozwiązań na rzecz poprawy stanu zasobów wodnych w rolnictwie i na obszarach wiejskich. Na podstawie spotkań i ankiet przeprowadzonych w 2021 roku, w ramach prac nad *Wieloletnim Planem Strategicznym*, zarysowano kompleksowy obraz zasobów i wyzwań dla powiatu świdnickiego, który przedstawiał się następująco [3]:

Zasoby i potencjał:

- Powiat świdnicki ma korzystne i bardzo korzystne warunki dla rolnictwa. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej (WWRPP) wynosi powyżej 72 pkt. Dominują tu gleby kompleksu pszennego bardzo dobrego i dobrego, zwłaszcza w południowo-zachodniej części powiatu, poza obszarami górskimi.
- Powiat położony jest w zlewni Bystrzycy oraz jej dopływów: Strzegomki, Piławy i Pełcznicy. Średnioroczne naturalne zasoby wód powierzchniowych są ponadprzeciętne ($SSq = 6,35 \text{ dm}^3 \text{ s}^{-1} \text{ km}^{-2}$).
- Na terenie powiatu znajduje się zbiornik retencyjny wody pitnej „Dobromierz” o pojemności 11,65 mln m^3 i funkcji przeciwpowodziowej. W pobliżu Jaworzyny Śląskiej zlokalizowane są stawy rybne o powierzchni około 10 ha.
- Stan wód podziemnych jest oceniany jako dobry pod względem ilościowym i chemicznym, a zasoby wód podziemnych są niezagrażone.
- W powiecie działa kilka spółek wodnych (w Jaworzynie Śląskiej, Żarowie, Dobromierzu), co stwarza potencjał do wzrostu retencji na obszarach wiejskich.
- Nadleśnictwo Świdnica aktywnie realizuje „Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich”, w ramach którego powstało 7 zbiorników wodnych, 130 zastawek i inne obiekty.

Wyzwania i problemy:

- Pomimo ponadprzeciętnych zasobów powierzchniowych, dyspozycyjne zasoby wodne są poniżej przeciętnych. Susza rolnicza jest odczuwalna corocznie w różnych okresach wegetacji, szczególnie w przypadku kukurydzy, rzepaku i rzepiku.
- Stan wód w badanych jednolitych częściach wód powierzchniowych (JCWP) jest sklasyfikowany jako zły.
- Istnieje brak kompleksowej i aktualnej inwentaryzacji urządzeń melioracyjnych. Wiele rowów i urządzeń melioracyjnych jest zaniedbanych, a zaorywanie rowów i zniszczone systemy drenarskie stanowią problem.
- Problemem jest niewystarczająca ilość spółek wodnych i niska wartość składek, co skutkuje małym budżetem na działania. Długoletnie zaniedbania systemów drenarskich oraz słabo działające spółki wodne ograniczają zdolności retencyjne.
- Wskazywano na skomplikowane procedury uzyskiwania pozwoleń wodnoprawnych, zwłaszcza w przypadku kontynuacji działalności (np. stawów hodowlanych), a także na długi czas oczekiwania na decyzje administracyjne. Postulowano uproszczenie procedur i rezygnację z dokumentacji dla drobnych inwestycji.

- Zgłaszano problem podtopień gruntów rolnych i niszczenia infrastruktury przez bobry. Zanieczyszczenie wód pochodzi ze źródeł rolniczych (biogeny) oraz przemysłowych (górnictwa).

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę, *Wieloletni Plan Strategiczny* wskazywał również listę priorytetowych potrzeb inwestycyjnych oraz rekomendacji systemowych, które zostały wyraźnie podzielone na potrzeby inwestycyjne oraz rekomendacje systemowe i edukacyjne. W ramach potrzeb inwestycyjnych uczestnicy spotkań LPW zgłosili szereg konkretnych, pilnych zadań, które miały zostać podjęte w kolejnych latach w obrębie kompetencyjnym jednostek, głównie gmin jako najliczniejszej grupy przedstawicieli samorządu terytorialnego [3]. Przedmiotowe potrzeby zestawiono w tabeli 2.

Tabela 2. Potrzeby inwestycyjne wybranych gmin w powiecie świdnickim [3]

Lp	Gmina	Rodzaj inwestycji/działania
1	Gmina Jaworzyna Śląska	Wyczyszczenie i naprawa wału przy jazie na rzece Pełcznica (na działce nr 464, obręb Jaworzyna Śląska)
2	Gmina Jaworzyna Śląska	Wyczyszczenie stawu w Witkowie (działka nr 83/2) z zamulenia i roślinności, naprawa ogrodzenia i murku zabezpieczającego
3	Gmina Jaworzyna Śląska	Wyczyszczenie i odmulenie zbiornika retencyjnego na działce gminnej nr 227 w Bolesławicach, w celu pogłębienia i zabezpieczenia brzegów
4	Gmina Strzegom / Miasto Strzegom	Budowa kanalizacji sanitarnej w ulicy Porzeczkowej i Poziomkowej w Strzegomiu
5	Gmina Marcinowice	Modernizacja i regulacja potoku Młynówka w Śmiałowicach (mury oporowe, odmulenie, usunięcie zakrzaceń)
6	Gmina Marcinowice	Konserwacja gruntowa i regulacja rowów R-D13 w obrębie Marcinowice i R-D w obrębie Stefanowice
7	Gmina Marcinowice	Modernizacja rowu melioracyjnego ciek wodnego Sady (odbudowa murów oporowych, budowa mostków, odmulenie dna)
8	Gmina Świdnica	Opracowanie koncepcji i realizacja zbiorników retencyjnych: Jakubów, Krzyżowa, Bojanice, Słotwina, Panków
9	Miasto Świebodzice	Budowa systemu zbierania wód opadowych z dachu kompleksu sportowo-edukacyjnego i wykorzystanie ich do nawadniania zieleni
10	Miasto Świebodzice	Budowa stacji pompowania/zasilania beczkowsów wodą deszczową na potrzeby podlewania zieleni miejskiej
11	Miasto Świebodzice	Wymiana nawierzchni parkingowej na ażurową, nasadzenia drzew i drenaż wód opadowych
12	Miasto Świebodzice	Budowa instalacji zbierania wód opadowych z dachu szkoły i zagospodarowanie wód na terenie ogrodu edukacyjnego
13	Miasto Świebodzice	Budowa kanalizacji deszczowej na targowisku miejskim, drenaż wód opadowych i nasadzenia zieleni
14	Miasto Świebodzice	Budowa zbiornika na wody opadowe przy stadionie miejskim, przebudowa drenażu z boiska, nasadzenia zieleni
15	Wszystkie gminy	Odbudowa rowów śródpolnych zaoranych przez użytkowników gruntów rolnych

Dyskutowane podczas spotkań studialnych i warsztatów rekomendacje systemowe i edukacyjne koncentrowały się głównie wokół kwestii finansowych, edukacyjnych, formalnych, a także związanych z przyszłym funkcjonowaniem LPW. Najważniejsze konkluzje obejmowały [3]:

- Finansowanie: wskazano na konieczność zwiększenia nakładów finansowych na utrzymanie systemów melioracyjnych, podkreślając, że dotacje celowe i budżety gminne są niewystarczające.

- Edukacja: Zdiagnozowano deficyt wiedzy na temat hydrologii, gospodarki wodnej i zmian klimatu. Zarekomendowano prowadzenie kampanii informacyjnych, warsztatów i szkoleń, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci i młodzieży.
- Kwestie formalno-prawne: Postulowano uproszczenie procedur pozyskiwania środków finansowych, skrócenie czasu wydawania decyzji wodnoprawnych oraz doprecyzowanie zapisów ustawy Prawo wodne i o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.
- Rozwój partnerstwa: Zalecono dalszą konsolidację LPW, aby stało się ono lokalną grupą wpływu, sygnalizującą potrzeby powiatu w krajowych procesach planistycznych.

W kontekście krajowym, równoległe do działań lokalnych, w 2021 roku na poziomie krajowym przyjęto Plan przeciwdziałania skutkom suszy (PPSS), stanowiący nadrzędny dokument strategiczny. PPSS dokonał kompleksowej diagnozy zagrożenia suszą w Polsce i wyznaczył katalog 25 działań mających na celu m.in. zwiększanie retencji, racjonalizację zużycia wody i edukację. Choć plan ten stanowił ramę dla działań w całym kraju, w jego załącznikach inwestycyjnych (Lista A, B i C) nie zidentyfikowano żadnych konkretnych, priorytetowych projektów zlokalizowanych bezpośrednio na terenie gmin powiatu świdnickiego [2]. Fakt ten dodatkowo podkreślał znaczenie inicjatyw oddolnych, takich jak LPW, w identyfikowaniu i realizacji lokalnych potrzeb retencyjnych. Podobnie po roku 2022, w którym miała miejsce katastrofa ekologiczna na rzece Odrze, w dniu 13 lipca 2023 roku do obiegu prawnego weszła ustawa o rewitalizacji Odry (Dz. U. 2023, poz. 1963), której głównymi celami było określenie szczegółowych zasad i warunków przygotowania inwestycji mających na celu poprawę warunków środowiskowych rzeki Odry w zakresie ilości i jakości wody w tej rzece, a także środowiska wodnego oraz zwiększenie możliwości retencionowania wody na obszarze zlewni tej rzeki, zwanych dalej „inwestycjami dla Odry” oraz funkcjonowania gospodarki wodno-ściekowej na obszarze mogącym mieć wpływ na środowisko wodne w dorzeczu rzeki Odry, zwanych dalej „inwestycjami w zakresie gospodarki wodno-ściekowej”. Ustawa dodatkowo miała regulować działania analityczno-planistyczne na wybranych ciekach wodnych stanowiących dopływy rzeki Odry, przewidzianych do wykonania w celu identyfikacji potrzeb podejmowania dalszych działań niezbędnych do poprawy warunków środowiskowych rzeki Odry, zwane dalej „działaniami planistycznymi”, a także definiować zasady wsparcia finansowego przedsięwzięć z zakresu gospodarki wodnej [6]. Pomimo, iż przedmiotowa ustawa nie objęła w istotny sposób przedsięwzięć i zamierzeń inwestycyjnych w zakresie poprawy stosunków wodnych w powiecie świdnickim, jest to przykład kolejnego dokumentu wysokiej rangi, który odnosi się do obszaru gospodarki wodnej, podkreślając istotność tematu oraz wciąż występujące deficyty realnych działań i wieloletnie zaniedbania w obszarze gospodarki wodnej, w szczególności w zakresie utrzymania infrastruktury wodno-melioracyjnej, skutkujące coraz częściej i coraz dotkliwymi stratami na skutek występowania ekstremalnych zjawisk atmosferycznych, w tym powodzi i suszy.

W okresie od 2021 do 2025 zyskał na znaczeniu Krajowy program renaturyzacji wód powierzchniowych, którego głównym celem było zaproponowanie Obszarów Priorytetowych, w których działania renaturyzacyjne powinny zostać zrealizowane w pierwszej kolejności (bazowano w tym zakresie na doświadczeniach zdobytych w trakcie przeprowadzonych badań pilotażowych, którymi objęto 17 przypadków rzecznych, 5 jeziornych i po jednym przypadku dla wód przejściowych i przybrzeżnych). Jednocześnie w skali kraju przeprowadzono analizę skoncentrowaną na diagnozie problemów i zdefiniowaniu Obszarów Wymagających Renaturyzacji (OWR), którym przypisano potencjalne zestawy działań ukierunkowanych na poprawę wskaźników hydromorfologicznych. Program renaturyzacji bezpośrednio znalazł odzwierciedlenie w ramach II aPGW (aktualizacji Planów Gospodarowania Wodami), gdzie włączono działania służące poprawie stanu hydromorfologicznego dla jcwp zagrożonych nieosiągnięciem celów środowiskowych lub dla obszarów chronionych.

Zaplanowano przeszło 2 tys. działań mających na celu poprawę warunków hydromorfologicznych rzek i potoków [7]. Istotne dla ochrony zasobów wodnych stało się rozszerzenie obowiązku opracowania miejskich planów adaptacji do zmian klimatu (MPA) dla miejscowości powyżej 20 tysięcy mieszkańców (wcześniej takie plany sporządzano jedynie dla miast powyżej 100 tys. mieszkańców). Nowe zadanie wprowadzono wraz z nowelizacją ustawy Prawo ochrony środowiska ustawą zmieniającą z dnia 27 listopada 2024 r. [8]. Wśród dokumentów, których cele powinny być wzięte pod uwagę w opracowaniu MPA, a odnoszą się również do kwestii zarządzania zlewniowego, ochrony wód i rozwijania retencji miejskiej oraz krajobrazowej, wymienić można [9]:

Dokumenty krajowe:

- Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR), która określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym,
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030), w której znajduje się odzwierciedlenie postanowień SOR określonych w filarze „rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony”. KSRR stanowi główny dokument polityki regionalnej państwa,
- Krajowa Polityka Miejska 2030 (KPM 2030), której główną rolą jest koordynacja polityk sektorowych odnoszących się do miast oraz miejskich obszarów funkcjonalnych,
- Polityka Ekologiczna Państwa 2030 (PEP 2030), której głównym celem jest rozwój potencjału środowiska na rzecz obywateli i przedsiębiorców,
- Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030 (SPA 2020), który jest podstawowym dokumentem kraju w obszarze adaptacji do zmian klimatu (dokument jest w trakcie aktualizacji),
- Koncepcja Rozwoju Kraju 2050 (KRK 2050), która określa wyzwania rozwojowe w obszarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym, a także środowiskowym.

Dokumenty regionalne:

- plan zagospodarowania przestrzennego województwa,
- strategia rozwoju województwa,
- program ochrony środowiska dla województwa.

Dokumenty lokalne:

- strategia rozwoju miasta lub gminy,
- programy ochrony środowiska lub program zrównoważonego rozwoju,
- dokumenty planowania i zagospodarowania przestrzennego (plan ogólny gminy lub studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy – do czasu jego obowiązywania oraz miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego),
- plan rozwoju lokalnego,
- lokalny program rewitalizacji, o strategii rozwoju turystyki,
- plany zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,
- programy gospodarki wodno-ściekowej, w tym również zagospodarowania wód opadowych,
- programy małej retencji,
- programy gospodarki niskoemisyjnej,
- waloryzacje przyrodnicze oraz opracowania ekofizjograficzne i dokumenty w dziedzinie ochrony i kształtowania systemu przyrodniczego miasta.

3. Stan wdrożenia planów i finansowanie (2021-2025)

Ocena stopnia realizacji planów z 2021 roku napotyka na ograniczenia wynikające z charakteru dostępnych dokumentów, które koncentrują się na diagnozie i planowaniu, a nie na sprawozdawczości z wykonanych zadań. Niemniej jednak, na podstawie dostępnych danych można nakreślić ogólny obraz działań. Samo powstanie Dolnośląskiego Partnerstwa ds. Wody i opracowanie Wieloletniego Planu Strategicznego w 2021 roku należy uznać za ważne, zrealizowane działanie o charakterze organizacyjnym, z potencjałem do działań planistycznych i wdrożeniowych. Dokument ten nie stał się jednak formalną podstawą do dalszego artykułowania potrzeb i koordynacji wysiłków na poziomie lokalnym, tym bardziej do aplikowania po środki finansowe na realizacji przedsięwzięć i zamierzeń inwestycyjnych, pojawiających się w kolejnych dokumentach, planach i strategiach. Finansowanie utrzymania infrastruktury wodnej, będące stałym wyzwaniem, było kontynuowane w oparciu o istniejące mechanizmy. W latach 2021–2025 w powiecie świdnickim wyraźnie dominowały dwa nurty działań. Po pierwsze, systematyczne utrzymanie i konserwacja melioracji szczegółowych (rowy, urządzenia melioracyjne) finansowane dotacjami samorządu województwa, w różnych latach obejmowało to m.in. gminy: Świdnica, Żarów, Jaworzyna Śląska, Dobromierz i Marcinowice. Po drugie, realizowano większe zadania miejskie związane z zagospodarowaniem wód opadowych i bezpieczeństwem powodziowym: w Świebodzicach zakończono budowę istotnego odcinka kanalizacji deszczowej w rejonie ul. Olszańskiej (z dofinansowaniem), w Strzegomiu pozyskano środki UE na przebudowę/usprawnienie odwodnienia w obrębie ul. M. Skłodowskiej-Curie, a Wody Polskie prowadziły działania na obiektach i ciekach, m.in. zakończono remont zbiornika Witoszówka II w Świdnicy oraz prowadzono/planowano prace utrzymaniowe i interwencyjne na Bystrzycy, Strzegomce i mniejszych ciekach (także w kontekście usuwania skutków powodzi).

W tabeli 3 zestawiono najważniejsze zrealizowane przedsięwzięcia sprawozdawane w biuletynach informacji publicznej poszczególnych gmin [10].

Tabela 3. Działania z obszaru gospodarki wodno-ściekowej i melioracyjnej oraz utrzymania cieków na terenie powiatu świdnickiego w latach 2021-2025 [10]

Rok	JST / instytucja	Kategoria	Nazwa zadania	Kwota (jeśli podano)	Pełny adres URL
2021	Gmina Świdnica (dotacja UMWD)	Melioracje (konserwacja)	Konserwacja rowów melioracyjnych w obrębie Witoszów Dolny	35 000 zł	1
2021	Gmina Żarów (dotacja UMWD)	Melioracje (konserwacja)	Konserwacja urządzeń melioracyjnych (gm. Żarów)	30 000 zł	1
2021	Gmina Jaworzyna Śląska (dotacja UMWD)	Melioracje (konserwacja)	Konserwacja rowu melioracyjnego R-J (m.in. przy drodze Milikowice–Czechy)	34 878 zł	1
2021	Gmina Dobromierz (dotacja UMWD)	Melioracje (konserwacja)	Konserwacja rowów melioracyjnych w obrębie Szymanów	26 250 zł	1
2022	Gmina Żarów (dotacja UMWD)	Melioracje (konserwacja)	Konserwacja rowu melioracyjnego w Żarowie	30 000 zł	2
2022	Gmina Marcinowice (dotacja UMWD)	Melioracje (utrzymanie)	Bieżące utrzymanie urządzeń melioracji wodnych we wsi Wiry	35 000 zł	2

Rok	JST / instytucja	Kategoria	Nazwa zadania	Kwota (jeśli podano)	Pełny adres URL
2022	Gmina Dobromierz (dotacja UMWD)	Melioracje (utrzymanie)	Konserwacja urządzeń melioracji wodnych szczegółowych będących własnością gminy	35 000 zł	2
2022	Gmina Jaworzyna Śląska (dotacja UMWD)	Melioracje (konserwacja)	Konserwacja gruntowa w celu zachowania funkcji rowu melioracyjnego	25 016 zł	2
2022	Gmina Świebodzice	Kanalizacja deszczowa / odwodnienie	Kontrakt: „Budowa kanalizacji deszczowej (...) w rejonie ul. Olszańskiej” (wartość umowy)	3 976 782,27 zł	3
2023	Gmina Świebodzice	Kanalizacja deszczowa / odwodnienie	Odbiór budowy kanalizacji deszczowej w ul. Olszańskiej (wartość odcinka ~4 mln zł; dofinansowanie ~2,75 mln zł) (Urząd Miejski w Świebodzicach)	ok. 4 000 000 zł	4
2023	PGW Wody Polskie (RZGW Wrocław / ZZ Legnica)	Utrzymanie rzek (zamówienie)	Postępowanie: „Utrzymanie rzek na terenie Zarządu Zlewni w Legnicy” (obejmuje prace utrzymaniowe na ciekach, m.in. w obszarze NW Świdnica) (przetargi.wody.gov.pl)	—	5
2024	Gmina Świdnica (dotacja UMWD)	Melioracje (konserwacja)	Konserwacja rowów melioracyjnych w obrębie Bolescin	35 000 zł	6
2024	Gmina Jaworzyna Śląska (dotacja UMWD)	Melioracje (konserwacja)	Konserwacja gruntowa w celu zachowania funkcji rowu melioracyjnego	35 000 zł	6
2024	Gmina Marcinowice (dotacja UMWD)	Melioracje (utrzymanie)	Bieżące utrzymanie urządzeń melioracji wodnych we wsi Wirki – II etap	35 000 zł	6
2024	Gmina Strzegom (dotacja UMWD)	Melioracje (konserwacja)	Konserwacja rowu melioracyjnego w Strzegomiu	32 000 zł	6
2025	PGW Wody Polskie (RZGW Wrocław)	Zbiorniki / retencja / bezpieczeństwo	Remont zbiornika Witoszówka II w Świdnicy: łącznie prace ok. 1,7 mln zł; sam remont drenażu zapory 698 tys. zł (Gov.pl)	1 700 000 zł (łącznie)	7
2025	Gmina Świdnica (dotacja UMWD)	Melioracje (konserwacja)	Konserwacja rowów melioracyjnych położonych w obrębie Opoczka	35 000 zł	8
2025	Gmina Strzegom (dotacja UMWD)	Melioracje (konserwacja)	Konserwacja rowu melioracyjnego w Strzegomiu	35 000 zł	8
2025	Gmina Jaworzyna Śląska (dotacja UMWD)	Melioracje (konserwacja)	Konserwacja gruntowa w celu zachowania funkcji rowu melioracyjnego	35 000 zł	8

Rok	JST / instytucja	Kategoria	Nazwa zadania	Kwota (jeśli podano)	Pełny adres URL
2025	Gmina Dobromierz (dotacja UMWD)	Melioracje (utrzymanie)	Konserwacja urządzeń melioracji wodnych szczegółowych będących własnością gminy	35 000 zł	8
2025	Gmina Marcinowice (dotacja UMWD)	Melioracje (utrzymanie)	Bieżące utrzymanie urządzeń melioracji wodnych szczegółowych we wsi Wirki – III etap	35 000 zł	8
2025	Gmina Strzegom	Odwodnienie / deszczówka	„Poprawa systemu odwadniania i zmniejszenie ryzyka powodziowego w obrębie ul. M. Skłodowskiej-Curie” (dotacja UE 189 585,41 zł) (Strzegom)	379 170,83 zł	9
2025	PGW Wody Polskie (ZZ Legnica / NW Świdnica)	Ochrona przeciwpowodziowa	Konserwacja wałów p.pow. w powiecie świdnickim: m.in. Bystrzyca (gm. Świdnica) oraz Strzegomka (gm. Żarów, Strzegom)	—	10
2025	PGW Wody Polskie (ZZ Legnica / NW Świdnica)	Prace interwencyjne (utrzymanie cieków)	Interwencyjne usunięcie złomu drzewa ze skarpy rzeki Bystrzycy – obręb Kraszowice (Świdnica)	—	11
2025	PGW Wody Polskie (ZZ Legnica / NW Świdnica)	Prace interwencyjne (utrzymanie cieków)	Interwencyjne usunięcie tamy bobrowej i wycinka drzewa w potoku Jabłoniec w m. Wierzbna (gm. Żarów)	—	11
2025	PGW Wody Polskie (RZGW Wrocław / ZZ Legnica)	Usuwanie skutków powodzi / udroźnienia	Udrożnienie i oczyszczenie koryta Bystrzycy na odcinku Lubachów – Świdnica Kraszowice (z powalonych drzew, karp korzeniowych itd.)	—	11

1 https://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/WROW/Dzial_Rolnictwa/2021_-_Melioracje/Lista_Rankingowa_2021.pdf

2 https://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/WROW/Dzial_Rolnictwa/2022_Melioracje/Lista_Rankingowa_2022/Uchwala_Sejmikowa_-_melioracje_lista_rankingowa.pdf

3 <https://swiebodzice.pl/download/attachment/10624/raport-o-stanie-gminy-swiebodzice-2022.pdf>

4 <https://swiebodzice.pl/miasto-i-gmina/aktualnosci/n,287973,odbior-budowy-kanalizacji-deszczowej-w-ul-olszanskiej.html>

5 <https://przetargi.wody.gov.pl/wp/postepowania-przetargow/r17322%20UTRZYMANIE-RZEK-NA-TERENIE-ZARZADU-ZLEWNI-W-LEGNICY.html>

6 https://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/WROW/Dzial_Rolnictwa/2024_-_Melioracje/Uchwala_SWD_1519_001.pdf

7 <https://www.gov.pl/web/wody-polskie-wroclaw/koniec-remontu-zbiornika-wodnego-witoszowka-ii-w-swidnicy>

8 https://www.umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/WROW/Dzial_Rolnictwa/2025_-_Melioracje/353_dc.pdf

9 <https://strzegom.pl/aktualnosci/finanse/z-ue-na-deszczowke-189-tysiacy-zlotych>

10 <https://www.gov.pl/attachment/67f7d310-9021-4b33-b064-de83307c8712>

11 <https://www.gov.pl/attachment/516f80cb-4b5d-4b16-8ff9-c726d9c57a18>

Na początku roku 2024 została opublikowana „Informacja na temat systemu wsparcia w ramach inwestycji B3.3.1. Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)”. Beneficjentami wsparcia finansowego były [11]:

- jednostki samorządu terytorialnego, na realizację inwestycji dot. urządzeń melioracji wodnych i urządzeń wodnych na terenach rolniczych lub leśnych i rewitalizację byłych i istniejących

zbiorników wodnych w celu rozwoju ogólnopolskiego systemu retencji wodnej na obszarach wiejskich,

- jednostki doradztwa rolniczego na realizację działań związanych z aktywizacją i promocją Lokalnych Partnerstw Wodnych,
- PGW WP na prace inwentaryzacyjne związane z opracowaniem bazy danych urządzeń melioracji wodnych i gruntów zmeliorowanych.

W obszarze B: Inwestycje w Infrastrukturę Wodną skoncentrowano się na realizacji projektów infrastrukturalnych, mających na celu rozwój ogólnopolskiego systemu retencji wodnej na obszarach wiejskich, w szczególności [11]:

- Zakres wsparcia: Przedsięwzięcia związane z budową, przebudową, odbudową, rozbudową urządzeń melioracji wodnych oraz niewielkich urządzeń wodnych (w szczególności ograniczających odpływ wody, z uwzględnieniem jej retencionowania).
- Lokalizacja: Realizowane na terenach rolniczych, ale możliwa jest również realizacja inwestycji na wiejskich terenach zurbanizowanych, pod warunkiem, że inwestycje będą miały pozytywny wpływ na grunty rolne lub leśne.
- Ostateczny odbiorca wsparcia: Samorząd gmin wiejskich lub miejsko-wiejskich, lub związek takich gmin.
- Koszty kwalifikowalne: Obejmują koszty budowy lub modernizacji wspomnianych urządzeń (w tym małych urządzeń wodnych ograniczających odpływ wody) oraz koszty zastosowanych rozwiązań opartych na przyrodzie (NbS). Obejmują również koszty ogólne (np. pozwoleń i nadzoru inwestorskiego) nieprzekraczające 10% pozostałych kosztów kwalifikowalnych.
- Wykluczenia: Koszty VAT, zakupu samochodów osobowych, a także budowa lub modernizacja dużych urządzeń piętrzących i elektrowni wodnych są kosztami niekwalifikowalnymi. Inwestycje muszą spełniać zasady DNSH (nie czyni znaczącej szkody).

W organizowanych konkursach brane były pod uwagę przedsięwzięcia i zamierzenia inwestycyjne zaplanowane w *Wieloletnich Planach Strategicznych* z roku 2021.

4. Obecne plany i dostępne narzędzia (stan na listopad 2025)

W omawianym okresie, tj. od 2021 do 2025 roku, doszło do aktualizacji wielu serwisów bazodanowych jak np. geoportal krajowy zarządzany przez GUGIK (Główny Urząd Geodezji i Kartografii) oferujący coraz szerszy zakres usług przestrzennych danych publicznych w formie Web Map Service (WMS) czyli międzynarodowego standardu udostępniania danych przestrzennych w Internecie w postaci rastrowej (<https://www.geoportal.gov.pl/pl/aplikacje/geoportal-krajowy> [12]) oraz wdrożenia narzędzi analitycznych i serwisów informacyjnych dostępnych online jak np. klimat.imgw.pl [13], <https://renaturyzacja.imgw.pl> [14] czy opublikowany w listopadzie 2025 serwis Instytutu Rozwoju Terytorialnego „Dolnośląska baza wiedzy o wodzie” [15]. Perspektywa planowania działań retencyjnych w powiecie świdnickim uległa fundamentalnej zmianie wraz z opracowaniem, „Analizy potencjału retencyjnego województwa dolnośląskiego” w ramach tworzenia Dolnośląskiej Polityki Wodnej [16, 17]. Dokument ten, oparty na najnowszych danych i zaawansowanych metodach analitycznych, stanowi potężne narzędzie wspierające podejmowanie decyzji, znacznie wykraczające poza możliwości dostępne w 2021 roku. Analiza potencjału retencyjnego stanowi skok jakościowy w planowaniu strategicznym, dostarczając zintegrowanych i precyzyjnych danych przestrzennych. Do kluczowych narzędzi i programów dostępnych w 2025 roku należą [17]:

1. Zintegrowana Baza Danych Przestrzennych: Stworzono wyczerpującą bazę danych, która integruje informacje z kilkudziesięciu źródeł, aktualizowanych na lata 2023–2025. Obejmuje ona m.in.:

- Dane hydrograficzne (MPHP): sieć rzek i rowów, granice zlewni.
  - Dane topograficzne (BDOT10k): szczegółowe pokrycie terenu, sieć dróg, uzbrojenie terenu.
  - Dane teledetekcyjne: zobrażenia satelitarne (Sentinel-2, Landsat 9), dane Copernicus (Corine Land Cover, Water and Wetness, High Resolution Layer Forest Type).
  - Dane specjalistyczne: mapy glebowo-rolnicze, Bank Danych o Lasach (BDL), Numeryczny Model Terenu (NMT) o wysokiej rozdzielczości (1m).
  - Narzędzia analityczne: do szczegółowej analizy spływów powierzchniowych i identyfikacji obszarów bezodpływowych w miastach.
2. Zaawansowane Metodyki Oceny Potencjału Retencyjnego: Analiza wykorzystuje dedykowane, ilościowe metody oceny dla różnych form retencji:
- Retencja mokradłowa: Oszacowanie pojemności retencyjnej na podstawie polowej pojemności wodnej dla różnych typów torfowisk i szuwarów.
  - Retencja leśna: Obliczanie zdolności intercepcji (przez korony, ściółkę i glebę) w oparciu o typ siedliskowy lasu z bazy BDL.
  - Retencja glebowa: Wykorzystanie map glebowo-rolniczych do przypisania polowej pojemności wodnej (PPW) dla poszczególnych kategorii agronomicznych gleb.
  - Retencja w systemach melioracyjnych: Zastosowanie wzoru Grygoruka do oszacowania objętości wody możliwej do zretencjonowania w rowach przy zastosowaniu urządzeń piętrzących.
  - Retencja dolin rzecznych: Identyfikacja potencjalnych obszarów do odsunięcia wałów przeciwpowodziowych i szacowanie pojemności retencyjnej na podstawie map zagrożenia powodziowego.
  - Retencja miejska (Błękitno-Zielona Infrastruktura - BZI): Obliczanie potencjału retencyjnego dla różnych form BZI (parki, ogrody, trawniki) oraz analiza Powierzchniowej Miejskiej Wyspy Ciepła (PMWC) dla Wrocławia na podstawie danych Polskiej Agencji Kosmicznej (POLSA) z 2022 roku.
3. Kompleksowe Wskaźniki Oceny: Do syntetycznej oceny potencjału zlewni wykorzystano uznane wskaźniki hydrologiczne:
- Metoda SCS-CN (Curve Number): Pozwala na oszacowanie maksymalnej potencjalnej retencji zlewni (S) i skłonności do generowania spływu powierzchniowego na podstawie rodzaju gleby i użytkowania terenu.
  - Wskaźnik LHP (Landscape Hydric Potential): Bezwymiarowy wskaźnik oceniający skumulowany wpływ kluczowych atrybutów środowiska (hydrogeologia, typ gleby, nachylenie terenu, pokrycie terenu) na zdolność zlewni do retencjonowania wody.

Efektom przeprowadzonych analiz jest zestaw produktów zawierających zestawy danych oraz rekomendacje w zakresie zidentyfikowanych obszarów potencjału retencyjnego w przyjętych kategoriach. W zestawie dostępnych materiałów znalazły się karty retencji dla gmin oraz karty retencji dla wybranych zlewni rzecznych zawierająca szczegółową charakterystykę, bilans wodny, ocenę potencjału retencyjnego oraz propozycje konkretnych działań, w tym katalogi rekomendacji ogólnych i szczegółowych, skierowanych do różnych grup interesariuszy (administracja rządowa, samorządy, Wody Polskie, Lasy Państwowe, rolnicy i mieszkańcy obszarów wiejskich).

W tabeli 4 zestawiono przykładową informację dotyczącą potencjału retencyjnego w kategorii „melioracje” dla poszczególnych gmin powiatu świdnickiego na tle całego województwa dolnośląskiego. Udział powierzchni nowych obszarów predysponowanych do prowadzenia melioracji dwufunkcyjnych w powierzchni gminy wskazuje, że warunki do rozwoju retencji w tym kierunku są wyraźnie największe na terenie gminy Świdnica obszar wiejski oraz Marcinowice. Najdłuższa sieć

melioracyjna występuje również w tych gminach oraz dodatkowo na obszarze wiejskich Strzegomia, natomiast wartości sumarycznej szacunkowej pojemności wodnej retencji melioracji w gminach powiatu świdnickiego wahają się od poniżej 1 m³ w gminie Żarów Miasto do ok. 145773 m³ w gminie wiejskiej Świdnica.

Tabela 4. Potencjał retencyjny dla melioracji na terenie powiatu świdnickiego z podziałem na gminy [17]

teryt	nazwa jednostki ewidencyjnej	powierzchnia gminy [km ²]	długość rowów melioracyjnych w gminie [m]	suma szacunkowej pojemności wodnej retencji melioracji w gminie [m ³]	powierzchnia nowych obszarów predysponowanych do prowadzenie melioracji dwufunkcyjnych w gminie [m ²]	udział powierzchni nowych obszarów predysponowanych do prowadzenie melioracji dwufunkcyjnych w powierzchni gminy [%]
02	Województwo dolnośląskie	19946,938	24725061,366	12496905,826	150547613,065	0,755
021901_1	Miasto Świdnica	21.763	8321.858	6073.998		
021902_1	Świebodzice	30.437	29019.916	15352.556		
021903_2	Dobromierz	86.198	182410.070	108551.569	39608.158	0.046
021904_4	Jaworzyna śląska - miasto	4.343	3.036	2.259		
021904_5	Jaworzyna śląska - obszar wiejski	63.167	133557.854	47509.007	286384.168	0.453
021905_2	Marcinowice	95.241	264367.186	115811.190	335629.705	0.352
021906_4	Strzegom - miasto	20.495	2080.313	1416.122		
021906_5	Strzegom - obszar wiejski	124.145	216267.245	108784.521	47033.484	0.038
021907_2	Świdnica - gmina wiejska	207.784	250433.361	145773.761	398047.230	0.192
021908_4	Żarów - miasto	7.571	0.070	0.055		
021908_5	Żarów - obszar wiejski	80.276	108804.328	49452.638	171073.265	0.213

5. Rekomendacje dalszych działań

W oparciu o analizę planów z 2021 roku oraz nowe możliwości analityczne dostępne w 2025 roku, sformułowano następujące rekomendacje dla dalszych działań w powiecie świdnickim [17]:

1. Integracja i operacjonalizacja nowych danych i narzędzi, w tym wdrożenie wyników analiz przestrzennych i priorytetyzacja inwestycji :
  - rekomenduje się, aby Dolnośląskie Partnerstwo ds. Wody oraz samorządy gminne niezwłocznie włączyły wnioski z Kart Retencji dla Gmin (MODUŁ 7) oraz Katalogu Rekomendacji (MODUŁ 8a) do swoich aktualizowanych planów strategicznych i programów rozwoju. Stanowią one gotową, opartą na danych, podstawę do planowania konkretnych działań.
  - Rekomenduje się aby zidentyfikowane w 2021 roku oraz zaktualizowane w 2025 r. ogólne potrzeby inwestycyjne w zakresie lokalnej retencji powinny być stale weryfikowane i priorytetyzowane w oparciu o warstwy wynikowe analizy potencjału retencyjnego. Należy skupić inwestycje na obszarach o największym potencjale do zwiększenia retencji lub największym deficycie.
2. Działania w obszarze technicznym i inwestycyjnym:
  - Kontynuowanie działań na rzecz modernizacji systemów melioracyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem na zmianę ich funkcji z czysto odwadniającej na odwadniająco-nawadniająca, poprzez budowę i remonty zastawek oraz progów, zgodnie z rekomendacjami PPSS i analizy potencjału.
  - Samorządy, zwłaszcza na terenach podmiejskich o dużej presji inwestycyjnej, powinny aktywnie wykorzystywać analizy przestrzenne do wdrażania rozwiązań retencyjnych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Celem jest retencja wód opadowych w miejscu ich powstawania.
  - Aktywnie wspieranie i finansowanie działań z zakresu małej retencji krajobrazowej i rolniczej (oczka wodne, stawy, zadrzewienia śródpolne), które są zgodne z celami PPSS i mogą być realizowane na poziomie pojedynczych gospodarstw i sołectw.
3. Działania w obszarze formalno-prawnym i organizacyjnym:
  - Podejmowanie działań na szczeblu regionalnym i krajowym w celu formalnego umocowania Lokalnych Partnerstw Wodnych, określenia ich kompetencji (np. opiniodawczych) oraz zapewnienia stabilnych źródeł finansowania ich działalności.
  - Usprawnienie i priorytetyzacja procedur administracyjnych w zakresie uzyskiwania pozwoleń wodnoprawnych. Wyzwanie zidentyfikowane w 2021 roku pozostaje kluczową barierą aplikowania po finansowanie przedsięwzięć i zamierzeń inwestycyjnych związanych z retencją wody.
  - Wykorzystanie analiz do aplikowania o środki finansowe na wdrażanie i rozwój rozwiązań retencyjnych. Szczegółowe dane i informacje dostępne w aktualnych narzędziach analitycznych umożliwiają przygotowywanie wysokiej jakości informacji dotyczącej potencjału retencyjnego, które mogą być wykorzystane we wnioskach o dofinansowanie projektów retencyjnych z różnych źródeł, np. ze środków krajowych (NFOŚiGW, WFOŚiGW) lub unijnych.
4. Działania edukacyjne i społeczne:
  - Kontynuacja prowadzenia działań edukacyjnych zgodnie z postulatami z 2021 roku, wykorzystując nowe dane do wizualizacji problemów i potencjalnych rozwiązań. Szczególną uwagę należy zwrócić na edukację rolników i mieszkańców obszarów wiejskich

w zakresie dobrych praktyk rolniczych zwiększających retencję glebową a także dedykowanych szkoleń i warsztatów specjalistycznych dla pracowników jednostek regionalnych i lokalnych.

- Upowszechnianie danych oraz wyników analiz w szerokim, publicznym dostępie aby zwiększyć świadomość społeczną i umożliwić podejmowanie świadomych decyzji przez mieszkańców i inwestorów.
- Wspieranie działań i inicjatyw lokalnych mających na celu poprawę gospodarki wodnej oraz rozwój zrównoważonych działań w ochronie środowiska i zasobów wodnych.

W oparciu o doświadczenia w okresie od 2021 do 2025, dyskusje tematyczne realizowane podczas spotkań edukacyjnych organizowanych w ramach LPW przez Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego, dokonano rozpoznania aktualnych potrzeb w zakresie przedsięwzięć i zamierzeń inwestycyjnych w zakresie wdrażania nowej i poprawy potencjału istniejącej infrastruktury retencyjnej wśród uczestników LPW w roku 2025, które zestawiono w tabeli 5. Zebrane informacje pochodzą od jednostek, które zgodziły się na przekazanie przedmiotowych informacji oraz były zainteresowane włączeniem się w prace związane z aktualizacją *Wieloletniego Planu Strategicznego* dotyczącego Dolnośląskiego Partnerstwa ds. Wody (DPW) na terenie powiatu świdnickiego. Brak informacji zwrotnej o zakresie zrealizowanych przedsięwzięć oraz nowych zamierzeń może spowodować, że przedstawione propozycje pozostaną niekompletne. Przyjmując jednak, że *Wieloletni Plan Strategiczny* obejmuje okres do roku 2026, proponuje się uznać, że jest to względny obraz potrzeb inwestycyjnych w skali powiatu, który wobec kształtującej się polityki wodnej województwa dolnośląskiego będzie ulegał ukierunkowanym modyfikacjom po roku 2026. W tabeli 6 zestawiono dotychczasowe propozycje zawarte w *Wieloletnim Planie Strategicznym*.

Tabela 5. Wykaz inwestycji zaproponowanych przez partnerów LPW w powiecie świdnickim przesłanych elektronicznie w ramach LPW

Lp	Gmina	Nazwa inwestycji	Lokalizacja (opisowo np. miejscowość lub współrzędne)	Całkowity zakres rzeczowy zadań/ krótki opis, w tym parametry techniczne	Stopień przygotowana inwestycji (konceptcja/ plan / realizacja)	Zakres wymaganych dokumentacji	Szacowany okres realizacji inwestycji	Szacowany koszt zadania	Rodzaj podmiotu odpowiedzialnego za dalsze utrzymanie inwestycji	Institucje/ podmiot, z którymi wymagana jest współpraca przy realizacji planowanego przedsięwzięcia
1	Marcinowice	Modernizacja i regulacja potoku Młynówka w Śmiałowicach	Śmiałowice	Wykonanie murów oporowych dwustronnych na długości około 200 m. Przekrój 5 m z wycinką drzew i odmuleniem na pozostałym odcinku, odmulenie i odkrzaczanie skarpowanie faszynowanie budowa murów oporowych częściowo faszynowanych, obudowa i udrożnienie przepustów i przyczółków	w planach	kosztorys, zgłoszenie na budowę	2026-2028	5 000 000zł	Skarb Państwa Starosta świdnicki	Zależnie od zakresu przedsięwzięcia
2	Marcinowice	Konserwacja gruntowa i regulacja rowu R-D13 na odcinku 1000 m obręb Marcinowice	Marcinowice	Konserwacja gruntowa, odmulenie, odkrzaczanie samosiejek, skarpowanie, odbudowa i udrożnienie przepustów i przyczółków	w planach	kosztorys	2026-2028	200 000 zł	UG Marcinowice	Zależnie od zakresu przedsięwzięcia
	Dobromierz	rzeka Nysa Szalona	od Klaczyny do Czernicy	Odmulanie, naprawa i umocnienie nabrzeży, odchwaszczanie, wycinka krzewów	w planach	Kosztorys i zależnie od kategorii prac zgoda wodnoprawna	od 2026	nieznany	UG Dobromierz	Wody Polskie
	Dobromierz	rzeka Strzegomka	od Serwinowa	Odmulanie, naprawa i umocnienie nabrzeży, odchwaszczanie, wycinka krzewów	w planach	Kosztorys i zależnie od kategorii prac zgoda wodnoprawna	od 2026	nieznany	UG Dobromierz	Wody Polskie
	Dobromierz	Szymanowski Potok	Szymanów	odbudowa koryta potoku	w planach	Kosztorys i zależnie od kategorii prac zgoda wodnoprawna	od 2026	nieznany	UG Dobromierz	Starostwo powiatowe

Lp	Gmina	Nazwa inwestycji	Lokalizacja (opisowo np. miejscowość lub współrzędne)	Całkowity zakres rzeczowy zadań/ krótki opis, w tym parametry techniczne	Stopień przygotowana inwestycji (koncepcja/ plan / realizacja)	Zakres wymaganych dokumentacji	Szacowany okres realizacji inwestycji	Szacowany koszt zadania	Rodzaj podmiotu odpowiedzialnego za dalsze utrzymanie inwestycji	Institucje/ podmiot, z którymi wymagana jest współpraca przy realizacji planowanego przedsięwzięcia
	Dobromierz	rowy w Czernicy	Czernica dz. 20/2,22,284/6, 286/3,287,288	czyszczenie, konserwacja urządzeń melioracji wodnych na terenie gminy	w planach	Kosztorys i zależnie od kategorii prac zgoda wodnoprawna	od 2026	nieznany	UG Dobromierz	gmina
	Dobromierz	staw Jugowa	Jugowa dz. 227/22	odmulanie, odchwaszczanie, wycinka krzewów	w planach	Kosztorys i zależnie od kategorii prac zgoda wodnoprawna	od 2026	nieznany	UG Dobromierz	gmina
	Dobromierz	potok w Pietrzykowie	Pietrzyków dz. 161/4	oczyszczenie, pogłębienie, umocnienie koryta	w planach	Kosztorys i zależnie od kategorii prac zgoda wodnoprawna	od 2026	nieznany	UG Dobromierz	Starostwo powiatowe/ Wody Polskie
	Dobromierz	rowy w Borowie	Borów dz. 2/26, 2/28	czyszczenie, konserwacja urządzeń melioracji wodnych na terenie gminy	w planach	Kosztorys i zależnie od kategorii prac zgoda wodnoprawna	od 2026		UG Dobromierz	gmina
Pozostali przedstawiciele LPW na terenie powiatu świdnickiego nie zgłosili nowych przedsięwzięć.										

Tabela 6. Spis inwestycji zaproponowanych przez partnerów DPW w powiecie świdnickim w ankietach wypełnianych na spotkaniach lub przesyłanych elektronicznie (WPS 2021)

Lp	Gmina	Nazwa inwestycji	Całkowity zakres rzeczowy zadania /krótki opis, w tym parametry techniczne/	Współrzędne X Y w układzie 92	Stopień przygotowania inwestycji (jeśli dopiero w planach proszę to napisać)	Zakres wymaganej dokumentacji	Okres realizacji inwestycji	Szacowany koszt zadania [zł]	Rodzaj podmiotu odpowiedzialnego za dalsze utrzymanie inwestycji	Obszar oddziaływania na grunty rolne [ha]
1	Jaworzyna Śląska	wyczyszczenie stawu w Milikowicach na ul. Parkowej dz. 306	wyczyszczenie stawu z zamulenia, pogłębienie zbiornika wycinka roślinności porastającej staw i brzegi, ogrodzenie zbiornika	336480.23317604.85	plan	brak wiedzy	2022/23	70 000 zł	Gmina Jaworzyna Śląska	
2	Jaworzyna Śląska	Wyczyszczenie Stawu w Witkowie na dz. 83/2	wyczyszczenie stawu z zamulenia wycinka roślinności oraz naprawa ogrodzenia. Poprawa murku zabezpieczającego	338265.57, 318548.58	plan	brak wiedzy	2022/23	50 000 zł	Gmina Jaworzyna Śląska	
3	Jaworzyna Śląska	Wyczyszczenie zbiornika retencyjnego na działce gminnej 227 w Bolesławicach	wyczyszczenie odmulenie stawu, usunięcie roślinności, pogłębienie zbiornika zabezpieczenie brzegów	339061.41, 321789.00	plan	brak wiedzy	2022/23	50 000 zł	Gmina Jaworzyna Śląska	
4	Marcinowice	Modernizacja i regulacja potoku Młynówka w Śmiałowicach	Wykonanie murów oporowych dwustronnych na długości około 200 m. Przekrój 5 m z wycinką drzew i odmuleniem na pozo- stałym odcinku, odmulenie i odkrzaczanie skarpowanie faszynowanie budowa murów oporowych częściowo faszynowanych, obudowa przepustów i przyczółków		planowana	kosztorys, pozwolenie na budowę, pozwolenie wodno-prawne	2022-2023	5 000 000 zł	SP Starosta świdnicki	około 260
5	Marcinowice	Konserwacja gruntowa i regulacja rowu R-D13 na odcinku 1000 m obręb Marcinowice	Konserwacja gruntowa, odmulenie, odkrzaczanie samosiejek, skarpowanie, odbudowa przepustów i przyczółków		planowana	kosztorys	2023-2024	150 000 zł	UG Marcinowice	100
6	Marcinowice	Konserwacja gruntowa i regulacja rowu R-D na odcinku 850 m obręb Stefanowice	Konserwacja gruntowa, odmulenie, odkrzaczanie samosiejek, skarpowanie, odbudowa przepustów i przyczółków		planowana	kosztorys	2023-2024	125 000 zł	SP Starosta świdnicki	40

Lp	Gmina	Nazwa inwestycji	Całkowity zakres rzeczowy zadania /krótki opis, w tym parametry techniczne/	Współrzędne X Y w układzie 92	Stopień przygotowania inwestycji (jeśli dopiero w planach proszę to napisać)	Zakres wymaganej dokumentacji	Okres realizacji inwestycji	Szacowany koszt zadania [zł]	Rodzaj podmiotu odpowiedzialnego za dalsze utrzymanie inwestycji	Obszar oddziaływania na grunty rolne [ha]
7	Marcinowice	Modernizacja rowu melioracyjnego ciekłu wodnego Sady działka 55,56	360 m bieżący wykonanie murów oporowych (częściowa odbudowa murów), odbudowa 3 mostków z przyczółkami, odmulenie dna, wykonanie równoległego nowego rowu odkrytego z murami oporowymi na długości około 60 m, wykonanie 3 kładek		planowana	kosztorys, pozwolenie na budowę, pozwolenie wodno-prawne	2022-2023	500 000 zł	UG Marcinowice, SP Starosta świdnicki	50
8	Świdnica	Zbiornik Jakubów	opracowanie koncepcji, projektowanie, pozyskanie gruntów, wykonanie zadania		w planach				Wody Polskie	
9	Świdnica	Zbiornik Krzyżowa	opracowanie koncepcji, projektowanie, pozyskanie gruntów, wykonanie zadania		w planach				Gmina Świdnica	
10	Świdnica	Zbiornik Bojanice	opracowanie koncepcji, projektowanie, pozyskanie gruntów, wykonanie zadania		w planach				Wody Polskie	
11	Świdnica	Zbiornik Słotwina	opracowanie koncepcji, projektowanie, pozyskanie gruntów, wykonanie zadania		w planach				Wody Polskie	
12	Świdnica	Zbiornik Panków	opracowanie koncepcji, projektowanie, pozyskanie gruntów, wykonanie zadania		w planach				Gmina Świdnica	
13	Świebodzice	kompleks edukacyjno-sportowy	Budowa systemu zbierania wody opadowej z dachu kompleksu budynków złożonego ze Szkoły Podstawowej nr 2, Basenu i Hali widowiskowo- Sportowej obiekty przy ul. Mieszka I-go oraz Przedszkola nr 2 przy ul. Księcia Bolka 1, dzięki budowie częściowo zagłębionego (co wynika z ukształtowania terenu) zbiornika przeznaczzonego na wody	50.86573 16.31282	pozwolenie na budowę		2022-2023	1 069 000,00 zł	Urząd Miejski w Świebodzicach	0.6

Lp	Gmina	Nazwa inwestycji	Całkowity zakres rzeczowy zadania /krótki opis, w tym parametry techniczne/	Współrzędne X Y w układzie 92	Stopień przygotowania inwestycji (jeśli dopiero w planach proszę to napisać)	Zakres wymaganej dokumentacji	Okres realizacji inwestycji	Szacowany koszt zadania [zł]	Rodzaj podmiotu odpowiedzialnego za dalsze utrzymanie inwestycji	Obszar oddziaływania na grunty rolne [ha]
			opadowe wraz z wprowadzeniem elementów zazieleniających czyli nasadzeniami drzew zacieniających place przy obiekcie (Lipa, Platan, Klon sztuk 45) oraz utworzenie systemu nawodnienia wykorzystującego wodę opadową z dachów do podlewania zieleni oraz ewentualnego późniejszego wykorzystania tej wody do systemu płukania filtrów na basenie.							
14	Świebodzice	stacja	Budowa stacji pompowania-zasilania beczkowsów ZGK w wodę deszczową w celu wykorzystania wody deszczowej do podlewania zieleni miejskiej	50.86607 16.313224	pozwolenie na budowę		2022-2023	17 400,00 zł	Urząd Miejski w Świebodzicach	0.2
15	Świebodzice	parking kępielnia	Wymiana istniejącej nawierzchni z płyt betonowych pełnych na nawierzchnię z płyt betonowych ażurowych wraz z nasadzeniami drzew dającymi cień na parkingu w ilości 20 sztuk, zdrenowanie wody deszczowej i wpięcie jej do istniejącego zbiornika żelbetowego o pojemności 70 m ³	50.85694 16.31565	pozwolenie na budowę		2022-2023	1 052 000,00 zł	Urząd Miejski w Świebodzicach	3.0
16	Świebodzice	szkoła nr 3 Ogród	Budowa instalacji zbierania wód opadowych z dachu szkoły i z utwardzonych placów wraz z budową zbiornika służącego przechwytywaniu i zagospodarowaniu wód opadowych oraz zwiększenie świadomości ekologicznej	50.85863 16.32505	pozwolenie na budowę		2022-2023	608 000,00 zł	Urząd Miejski w Świebodzicach	1.5

Lp	Gmina	Nazwa inwestycji	Całkowity zakres rzeczowy zadania /krótki opis, w tym parametry techniczne/	Współrzędne X Y w układzie 92	Stopień przygotowania inwestycji (jeśli dopiero w planach proszę to napisać)	Zakres wymaganej dokumentacji	Okres realizacji inwestycji	Szacowany koszt zadania [zł]	Rodzaj podmiotu odpowiedzialnego za dalsze utrzymanie inwestycji	Obszar oddziaływania na grunty rolne [ha]
			poprzez utworzenie ogrodu edukacyjnego przy Szkole Podstawowej nr 3 –budynek nr 1 przy ul. Świdnickiej							
17	Świebodzice	targowisko miejskie i szkoła nr 3	Zastosowanie rozwiązań zwiększających retencję wody poprzez budowę kanalizacji deszczowej na targowisku miejskim- powierzchnia targowiska 4 684 m2, budowa instalacji odwodnienia dachów z budynku nr 2 Szkoły Podstawowej nr 3 – 1 500 m ² i zbiornika na wody opadowe oraz minimalizacja zjawiska miejskiej wyspy ciepła dzięki nowym nasadzeniom zieleni na placu targowym 20 szt. drzew, i 10 szt. drzew przy budynku szkoły okolice placu zabaw, wykorzystanie zebranej wody do podlewania zieleni na targowisku i na terenie szkoły (budynek 2) powierzchnia zieleni przy szkole około 1 000 m ²	50.85917 16.32636	pozwolenie na budowę		2022-2023	1 865 000,00 zł	Urząd Miejski w Świebodzicach	0.3
18	Świebodzice	STADION Zastosowanie rozwiązań zwiększających retencję wody poprzez budowę zbiornika na wody opadowe, przebudowę drenażu z boiska oraz nasadzeniu zieleni przy stadionie miejskim	Stadion ul. Sportowa - Istniejący na boisku drenaż należy przebudować w zakresie przepięcia z kanalizacji deszczowej do wy- budowanego zbiornika na wody opadowe. Woda ze zbiornika wykorzystywana będzie do podlewania zielonych terenów na stadionie miejskim. Wykonane zostaną nasadzenia w ilości 30 szt drzew aby zacieniał słoneczną stronę boiska.	50.85243 16.33068	pozwolenie na budowę		2022-2023	682 000,00 zł	Urząd Miejski w Świebodzicach	5.0

Lp	Gmina	Nazwa inwestycji	Całkowity zakres rzeczowy zadania /krótki opis, w tym parametry techniczne/	Współrzędne X Y w układzie 92	Stopień przygotowania inwestycji (jeśli dopiero w planach proszę to napisać)	Zakres wymaganej dokumentacji	Okres realizacji inwestycji	Szacowany koszt zadania [zł]	Rodzaj podmiotu odpowiedzialnego za dalsze utrzymanie inwestycji	Obszar oddziaływania na grunty rolne [ha]
			Powierzchnia boiska 5 300 m ²							
19	Dobromierz	rzeka Nysa Szalona	Odmulanie, naprawa nabrzeży, odchwaszczanie oraz wycinka krzewów	--	w planach	--	--	--	--	--
20	Dobromierz	rzeka Strzegomka	Odmulanie, naprawa nabrzeży, odchwaszczanie oraz wycinka krzewów	--	w planach	--	--	--	--	--
21	Dobromierz	potok Szymanów	Odbudowa koryta potoku	--	w planach	--	--	--	--	--
22	Dobromierz	rów Jaskulin	Czyszczenie i konserwacja urządzeń melioracji wodnych na terenie gminy	--	w planach	--	--	--	--	--
23	Dobromierz	rów Roztoka	Czyszczenie i konserwacja urządzeń melioracji wodnych na terenie gminy	--	w planach	--	--	--	--	--

6. Wykorzystane materiały

1. Klimat Polski 2024, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej – Państwowy Instytut Badawczy, 2025.
2. Plan przeciwdziałania skutkom suszy. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r. w sprawie przyjęcia Planu przeciwdziałania skutkom suszy (Dz. U. 2021 r. poz. 1615).
3. Wieloletni Plan Strategiczny dotyczący Dolnośląskiego Partnerstwa ds. Wody (DPW) na terenie powiatu świdnickiego. Plan rozwoju gospodarki wodnej w powiecie świdnickim do roku 2026. Dolnośląski Ośrodek Doradztwa Rolniczego (DODR). 2021.
4. Raport z przeglądu i aktualizacji wstępnej oceny ryzyka powodziowego w 3 cyklu planistycznym. Załącznik 7. Powódź we wrześniu 2024. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, 2025.
5. Raport z zadania obejmującego opracowanie długofalowych strategii oraz rekomendacji rozwiązań wspierających odbudowę odporności społeczeństwa i infrastruktury na skutki powodzi oraz zapewnienia wsparcia eksperckiego w zakresie zarządzania ryzykiem powodziowym (zlewnia Górnej Odry). Polska Akademia Nauk. Komitet Nauk o Wodzie i Gospodarki Wodnej. Warszawa, 2025.
6. Ustawa o rewitalizacji Odry z dnia 13.07.2023 r. (Dz. U. 2023 poz. 1963).
7. Ustawa z dnia 27 listopada 2024 r. o zmianie ustawy - Prawo ochrony środowiska oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2024 poz. 1940).
8. Podręcznik dobrych praktyk renaturyzacji wód powierzchniowych. Pawlaczyk P. (red.), Biedroń I., Brzóska P., Dondajewska-Pielka R., Furdyna A., Gołdyn R., Grygoruk M., Grześkowiak A., Horska-Schwarz S., Jusik Sz., Klósek K., Krzywiński W., Ligieża J., Łapuszek M., Okrański K., Przesmycki M., Poppek Z., Szałkiewicz E., Suska K., Żak J. Oprac. w ramach przedsięwzięcia „Opracowanie krajowego programu renaturyzacji wód powierzchniowych”. Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej, Warszawa, 2020.
9. Aktualizacja Podręcznika adaptacji dla miast. Wytyczne do przygotowania Miejskiego Planu Adaptacji do zmian klimatu. Hajto M. (red.), Bidłasik M., Kuśmierz A., Marcinkowski M., Potapowicz I., Rajkowska B., Romańczak A., Siwiec E. Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa, 2023.
10. Biuletyny informacji publicznej gmin powiatu świdnickiego [dostęp 12.12.2025]
11. „Informacja na temat systemu wsparcia w ramach inwestycji B3.3.1. Inwestycje w zwiększanie potencjału zrównoważonej gospodarki wodnej na obszarach wiejskich Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększenia Odporności (KPO)”. Styczeń 2024. [dostęp: 12.12.2025]
12. <https://www.geoportal.gov.pl/pl/aplikacje/geoportal-krajowy> [dostęp 12.12.2025]
13. <https://klimat.imgw.pl> [dostęp 12.12.2025]
14. <https://renaturyzacja.imgw.pl> [dostęp 12.12.2025]
15. https://mapy.irt.wroc.pl/index.php/view/map?repository=dwp&project=baza_woda_2 [dostęp 12.12.2025]
16. Uchwała Nr 7617/VI/23 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 24 października 2023 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia dokumentu pt. Dolnośląska Polityka Wodna
17. DOLNOŚLĄSKA POLITYKA WODNA Analiza potencjału retencyjnego województwa dolnośląskiego. Instytut Rozwoju Terytorialnego. Wrocław. 2025.